

REVISIONSKONTORET

Gästrike Ekogas AB

Grundläggande granskning

Grundläggande granskning 2021

Gästrike Ekogas AB

Lovisa Jansson, KPMG
Gunilla Beckman Ljung, Revisionskontoret kvalitetssäkrare

Gävle kommun 2022-03-24

Dnr 21REK15

www.gavle.se

Innehållsförteckning

Grundläggande granskning av Gästrike Ekogas AB	3
Bakgrund	3
Metod	3
Revisionskriterier	3
Granskningsresultat	4
Ägardirektiv och bolagsordning till bolagen	4
Kommunfullmäktiges mål och uppdrag	4
Ekonomi	5
Lagstiftning	6
Tillsynsmyndigheter	7
Intern kontroll	7
Riskhantering	7
Övrigt	8
Sakkunnigas ställningstagande	9

Grundläggande granskning av Gästrike Ekogas AB

Bakgrund

Den grundläggande granskningen syftar till att ge de förtroendevalda revisorerna en tillräcklig grund för att uttala sig i rapporteringen till kommunfullmäktige.

I denna rapport tar de sakkunniga biträdena ställning till de grundläggande frågorna om

- verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt,
- om den interna kontrollen som görs inom bolaget är tillräcklig.

Metod

De metoder som kommer att användas i granskningsarbetet är följande:

- Dokumentanalys
- Intervjuer/maillkontakter
- Löpande följa kallelser, handlingar och protokoll
- Höstmöten och slutrevisioner där lekmannarevisorerna samt sakkunniga biträden deltar.

Räkenskaperna i bolagen granskas av auktoriserade revisorer. Lekmannarevisorerna och de sakkunniga biträdena har löpande kontakter och har en lagstadgad skyldighet att samarbeta i granskningen av den interna kontrollen.

Lekmannarevisorerna är ansvariga för att granska räkenskaperna i kommunen. Här granskas bolagen i form av den sammanställda redovisningen som ligger utanför de auktoriserade revisorernas ansvar. Det sker i granskningen av delårsrapport 2 samt i årsredovisningen, vilket resulterar i separata rapporter.

Revisionskriterier

En utgångspunkt för granskningen är de övergripande styrdokument som finns för Gävle kommunkoncern. Exempel på dessa är:

Övergripande: Fullmäktiges kommunplan med mål, uppdrag och ekonomiska ramar. Internkontrollreglemente och attestreglemente.

Bolag: Ägardirektiv, bolagsordning, operativa beslutsordningar, tillsynsmyndigheters rapporter och beslut som rör de kommunala bolagens verksamheter samt domstolsbeslut.

Granskningsresultat

Ägardirektiv och bolagsordning till bolagen

Föremålet för bolagets verksamhet är, enligt bolagsordningen, att bedriva biogasproduktion och distribution i regionen samt bedriva annan därmed förenlig verksamhet. Bolaget är skyldigt att utföra de uppdrag som bolaget tilldelas av sin ägare.

Av ägardirektivet framgår att syftet med bolagets verksamhet ska vara att genom sin verksamhet verka för en omställning till förnyelsebar energi-produktion, möjliggöra användning av förnyelsebara energislag och därigenom bidra till en hållbar samhällsutveckling. Bolagets verksamhet ska bedrivas med beaktande av kommunala likställighets- och självkostnadsprinciper om inte annat framgår av för bolaget tillämpliga bestämmelser.

- Bolaget ska, med helhetssyn på ekonomi, service och miljö tillgodose behovet av produkter och tjänster hos olika kundkategorier utifrån en affärsmässig grund.
- Bolagets verksamhet ska vara att med hög leveranssäkerhet, bedriva produktion, distribution, köp, försäljning och handel med energigaserna samt därmed förenlig verksamhet.
- Bolaget ska medverka till utveckling inom verksamhetsområdet så att regionens utveckling och konkurrenskraft stärks.
- Bolaget ska sträva efter en samverkan med andra aktörer regionalt såväl som nationellt.
- Bolaget ska aktivt driva klimat- och miljöfrågor i sin verksamhet
- Bolagets investeringsverksamhet ska baseras på en helhetssyn där effekter i samtliga styrperspektiv beaktas inför investeringsbeslut.
- Bolaget ska bedriva miljö- och klimatfrågor i sin verksamhet i enlighet med lokala, regionala och nationella miljömål

Av bolagets årsredovisning framgår att bolaget bedömer att verksamheten har bedrivits inom de ramar som lagts fast i bolagsordningen.

Kommunfullmäktiges mål och uppdrag

Bolaget är delägt till 49 % av Gävle Energi AB och omfattas inte av kommunfullmäktiges mål och uppdrag.

En antal punkter rörande bolagets verksamhet lyftes i samband med höstens dialogmöte:

- Verksamheten är underhållskrävande vilket har lett till ett antal kostnadsdrivande störningar under året. En underhållsansvarig kommer att anställas, personen förväntas finnas på plats från Q1 2022.
- Tillgången av substrat är säkrat fram till och med hösten 2023 genom avtal. Bolaget har ett bra samarbete med Gästrike återvin-nare och deras återförsäljare.

- Bolaget har inte längre ett överskott på gas. All gas som producerats under året har sålts och det har i perioder varit nödvändigt att köpa gas för att sälja vidare för att säkerställa att avtal uppfylls.
- Hanteringen av trädgårdsavfall innebär en kostnad. En plan för ett nytt arbetssätt finns framtagna gällande hur bolaget ska ta emot och ta betalt för mottagning av avfall.
- Ett antal personer i personalen har sagt upp sig under året. Ledningsgruppen har med anledning av detta gjorts om till ett ledningsforum. Syftet är att öka kunskapsspridningen i verksamheten och skapa en större delaktighet i det gemensamma arbetet med företagets utveckling.

Yrkesrevisorers bedömning

Vi kan konstatera att bolaget har ett antal utmaningar att hantera i framtiden gällande bland annat kompetensförsörjning och hantering av underhåll. Vi ser dock positivt på att det finns en stark vilja till utveckling inom bolaget.

Granskning av styrelsens protokoll visar att styrelsen har följt utvecklingen i bolagets verksamhet kontinuerligt under året genom muntliga och skriftliga rapporter.

Ekonomi

Nedan följer en sammanställning av det ekonomiska utfallet utifrån bolagets årsredovisning 2021.

Tkr	Budget 2021	Utfall 2021	Utfall 2020
Nettoomsättning	41 536	42 619	32 138
Övriga rörelseintäkter		4 229	4 264
		46 848	36 402
Rörelsens kostnader			
Råvaror och förnödenheter	-12 814	-19 024	-11 731
Övriga externa kostnader	-9 541	-20 239	-18 334
Personalkostnader	-8 807	-159	-210
Av- och nedskrivningar av materiella anläggningstillgångar	-11 885	-12 313	-11 323
		-51 735	-41 598
Rörelseresultat	- 1 510	-4 887	-5 196
Resultat från finansiella poster			
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter		4	5
Räntekostnader och liknande resultatposter	- 1440	-1 274	-1 438
		-1 270	-1 433
Resultat efter finansiella poster	- 2 950	-6 157	-6 629
Resultat före skatt		-6 157	-6 629
Skatt på årets resultat		172	172
Årets resultat		-5 985	-6 457

Årets resultat efter finansiella poster uppgick till -5 985 tkr. Resultatet beror huvudsakligen på oförutsedda driftsstörning och ökade kostnader för energi. Effektiviseringar av driften och arbetet med att öka anläggningens tillförlitlighet kommer att vidareutvecklas och säkerställande av de vitala funktionerna genom fortsatt kompetenshöjande aktiviteter hos medarbetarna.

Under året har bolaget omstrukturerat sin låneskuld som en följd av Gävle kommuns beslut att införa en utökad internbank i kommunkoncernen. Omstruktureringen innebär att de förmedlade lån som bolaget tidigare hade är avslutade och att all upplåning numer sker via kommunkoncernens checkräkningskredit. Internbanken har i uppgift att löpande säkra kommunkoncernens långsiktiga tillgång till ändamålsenlig finansiering till låg risk med marknadsmässiga villkor.

För att säkerställa bolagets vidare utveckling har ett aktieägartillskott sökt från ägarna om totalt 40 mnkr. Gävle Energi har betalat ut 19,6 mnkr. Gästrike Återvinnarens beslut om utbetalning av aktieägartillskott som var överklagat har inte fått bifall i Förvaltningsrätten. Motparten har i och med detta gått vidare och sökt prövningstillstånd hos Kammarrätten. Kammarrätten beslutade att inte meddela prövningstillstånd. Motparten har efter detta överklagat till Högsta förvaltningsdomstolen i syfte att få prövningstillstånd för prövning i kammarrätten.

Vid dialogmötet lyfts att intäktssidan har utvecklats starkt och är bättre än budget. Detta på grund av försäljning av gas och ökade intäkter för behandling av matavfall. Årets resultat förväntades vid tiden för dialogmötet landa på ett underskott på 6,5 mnkr, i stor del på grund av underhållskostnader. Verksamhetskostnaderna är högre än budgeterat på grund av att produktionen av gas inte når målet vilket innebar inköp av rågas. Branschen får eventuellt nya stöd från och med nästa år och då förväntas bolaget få en budget i balans.

Yrkesrevisorns bedömning

Vi kan konstatera att bolaget inte har en budget i balans. Resultatet efter finansiella kostnader har en negativ avvikelse på -3 207 tkr jämfört med budget. Årets resultat är dock något bättre än föregående år.

I likhet med föregående år granskning anser vi att det är angeläget att åtgärder vidtas på kort och lång sikt för att få en budget i balans. Av bolagets långsiktiga budget som sträcker sig fram till 2027 framgår att bolaget förväntas ha en budget i balans från år 2022.

En granskning av styrelsens protokoll visar att styrelsen följt bolagets ekonomi kontinuerligt under året.

Lagstiftning

- Aktiebolagslagen (2005:551)
- Kommunallagen (2017:725)
- Lag om brandfarliga och explosiva varor (2010:1011)
- Lag om skydd mot olyckor (2003:778)
- Miljöbalken (1998:808)

Tillsynsmyndigheter

- Sektor Livsmiljö, Gävle kommun
- Jordbruksverket
- RISE avseende SPCR120
- Energimyndigheten: HBK-redovisning för producerad biogas
- Leverantörsbedömning hos Ekogas för att kontrollera kvalitetsarbete
- SBA – LSO
- Gasföreståndare kopplat till lagen om brandfarliga och explosiva (LBE)
- Systematiskt arbetsmiljöarbete Arbetsmiljöverket
- Säkerhetsrådgivare för transport av farligt gods

Vid dialogmöte framfördes att då bolagets likviditet inte klarar alla investeringar, och i väntan på aktieägartillskott, så måste det göras prioriteringar bland investeringar. Det innebär att regiontrafik och teknikparken kommer att prioriteras och en återbetalning av klimatklivet som gäller tankstationer i Bollnäs, Sandviken och Söderhamn verkställs.

Intern kontroll

Styrelsen har inte antagit en internkontrollplan för år 2021. Arbetet med framtagande av internkontrollplan för 2022 pågår. Vid dialogmöte framgår att bolaget kommer att använda Gästrike Återvinnares modell för internkontroll. Internkontrollplan kommer att lyftas till styrelsen för beslut under sammanträdet i december.

Yrkesrevisorers bedömning

Kommunallagen och Aktiebolagslagen är tydliga med att den interna kontrollen är styrelsens ansvar. Tidigare granskningar har visat att bolaget saknat internkontrollplan 2019 och 2020. Det har inte heller antagits någon plan för år 2021.

Granskning av styrelsens protokoll visar att styrelsen antagit en internkontrollplan för år 2022 vid sammanträdet i december. Det framgår inte av protokoll om styrelsen har varit aktivt involverad i risk- och väsentlighetsanalysen och prioritering av kontrollområden.

Riskhantering

Gästrike Ekogas AB har i samband med antagande av verksamhetsplan med budget för år 2021 identifierat ett antal risker:

- Vikande substratpolymer
- Produktionsstörning
- Förhöjd personalomsättning
- Minskad efterfrågan på grund av covid-19

I bolagets årsredovisning 2021 finns ett avsnitt om riskhantering där huvudområden för bolagets risker finns upptagna samt hur dessa risker hanteras. De riskområden som listas är:

- Marknads- och finansiella risker
- Teknikrisker
- Miljörisker
- Personal och organisation, IT-infrastruktur
- Politiska och samhälleliga risker

Yrkesrevisorns bedömning

Vi kan konstatera att det inte finns någon framtagen internkontrollplan eller dokumenterad risk- och väsentlighetanalys avseende år 2021. Det är dock positivt att bolaget tar upp risker i både verksamhetsplan och årsredovisning.

Det framgår inte bolaget styrelseprotokoll att någon riskanalys har genomförts. Styrelsen bör säkerställa att en risk- och väsentlighetsanalys genomförs som grund för att besluta om en internkontrollplan.

Övrigt

Översvämningen i augusti 2021

Bolaget har inte en beredskapsplan för denna typ av händelse men uppger att det finns en reserv av gas som motsvarar 1-3 dygn.

Översvämningen hade ingen påverkan på Forsbackaanläggningen men påverkade Duvbackens gasproduktion. Reningsverket översvämmades vilket ledde till att leveransen av rågas till bolaget uteblev.

Produktionsbortfallet motsvarade ca 400 tkr.

Inga direkta åtgärder är planerade att vidtas med anledning av översvämningen. Bolaget är beroende av att andra aktörer vidtar åtgärder för att säkra infrastrukturen vid ett förändrat klimat.

Tillgången till substrat och gasproduktion

Marknaden växer snabbare än vad bolaget har möjlighet att producera. Det finns tillgång till substrat och produktionen ökar stadigt men det finns en begränsning i befintlig anläggning.

Bolagets sammanställning av väsentliga händelser under året

- Bolaget har från Jordbruksverket beviljats ett produktionsstöd för produktion av uppgraderad biogas för perioden april till december 2021.
- Under 2021 har Gästrike Ekogas AB behandlat ca 22 776 ton substrat, varav matavfallets andel utgör 18 328 ton.
- Ekogas har inte något enskilt år tidigare producerat så stora mängder rågas som 2021. 4 030 237 Nm³ = 23 GWh i jämförelse med 2020 då 3 652 517 Nm³ = 20,6 GWh producerades.
- Bolaget har under året levererat biogas till 53 stadsbussar i Gävle.
- Långsiktigt arbetar bolaget för att uppfylla lagstiftande delar avseende behandling av matavfall samt viktiga delar i Gävle kommuns miljöstrategiska program genom att leverera biogas till stads- och regionbussar.
- Etablering av ytterligare tankstationer i Gävle är viktigt för framförallt kundgrupperna taxi och företag/kommun med stora bilflottor. Arbetet med etablering av tankstation på Teknikparken i Gävle har påbörjats och bedöms kunna vara färdigställd under 2022.
- Bolaget har under året förstärkt organisationen med en resurs för miljö- och kvalitetsfrågorna.

- Sammantaget har 2021 varit ett år där bolaget kraftigt utvecklat intäkterna men tyvärr haft en del kostsamma störningar i produktionen. Planen för en fortsatt positiv utveckling och stabiliserad verksamhet är lagd genom ett ökat fokus på underhåll och inflödet av substrat för rötning.

Sakkunnigas ställningstagande

Vi kan konstatera att bolaget fortsatt jobbar med att få en budget i balans. Årets resultat har påverkats av effekterna av översvämningen i augusti 2021 samt oförutsedda underhållskostnader. Resultatet efter finansiella poster uppgick till -6 157 tkr vilket dock är ett något bättre resultat än föregående år (-6 629 tkr). Vi bedömer att styrelsen behöver styra och följa upp att bolaget fortsatt arbetar för att nå ett positivt resultat.

Bolagets styrelse har inte beslutat om en internkontrollplan avseende 2021. Vi bedömer detta som en brist men noterar även att en internkontrollplan avseende år 2022 beslutades av styrelsen vid sammanträdet i december. Ytterligare utveckling i internkontrollarbetet inför kommande år är att styrelsen tar aktiv del i risk- och väsentlighetsanalys samt prioritering av områden för kontroll. Vidare bör styrelsen få återslag och uppföljning av arbetet med den interna kontrollen löpande under året.

Vår bedömning är att:

- Verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Styrelsen bör dock noga följa och styra verksamheten under året för att nå ett positivt resultat.
- Den interna kontrollen avseende 2021 har inte varit tillräcklig då en internkontrollplan beslutad av styrelsen har saknats. Det är positivt att styrelsen har antagit en plan avseende 2022. Internkontrollen kan stärkas ytterligare genom att styrelsen deltar i risk- och väsentlighetsanalys och prioritering av kontrollområden.